

էկէրչի հէր եալանը իսպաթա գալ-
գըշաւ, միւմբին օլամաղ, վէ ափի-
լըդ տիւնէ, օլվազըլմ տա հէմ կիզի
միւրատընը իշէրու կէօթիւրէնէ, վէ
հէմ տէ սիւթունընընը զօլայ տօլ-
տուրամազ, վէ պուշտան տա գաթի
նազար, ճէվապ վիրտիկի կիպի, քէն-
տուլի օգու մագաէ օլան թաշապար-
տաքի գէվալը եալան եու տու ճուլա-
ըն կէօլէրի ալըլըր, նէգալէրինտէ
պէսաւմ օլուր, անըն իշին, թէքիլ
ձիգվիթէր գանուհունու իճրա պիլի
սիւքիթի իթիթիսարէ մէճպուր պու-
լունմապ տար, գիրա, ձիգվիթ-
լիքտէ պու պիւլիք պիր դախտէ օլ-
տուգտան պաշգա, տիկէր պիր գա-
խտէ տահա վար տըր, նասըլ քի Ս-
ընեւըլտէ մէզքիւր գախտէյէ տախի
բէք տարըմըլ տըր, վէ օ գախտէ տէ,
քէնտի իշին իշէրու կէօթիւրէնէ ի
շին, հէր եալանը իթիթիքեապ վէ ճէ-
տարէթ իտիպ սէօյլէմէք տըր, չիւն-
քի, պիւնտէ եալընըզ պիր քիշի պիւն
ալաւանըզ ինանա, եինէ քեար տըր
նասըլ քի մէզքիւր զազէթանըն պաշ
համիսի վէ պաշ սէրմայէտարը պու-
լունան նորատուհեան էֆէնտի տա-
խի մէզքիւր ձիգվիթ քարիգինի թութ
մագ տա տըր, չէօյլէ քի, ճէվապ վիր-
մէքէ գալըլըր տա, հէմ պիր գաշ
պին լիւրա վիրմէքիկէ, վէ հէմ տէ
միւրթէքիպիկի գապուլ իթմէքիկէ
մէճպուր օլմագ տան իսէ, հիշ սէս չը-
գարմանարագ, օլ զապ իթտիկի, վէ
էմանէթէ խիւսանէթէ զապթ իլլէ-
տիկի իրաւարը գազանմագ լըզ տա-
հա գիւտտէ, քէնտիսէ ագըլըլըզ
սայմագ տա տըր, չիւնքի սահպիպի
գալըլըլ պիր քարա տըր:

Արեւելք միւստէլէնէ կիրիշմէկէ
թէնէզգիւլ իթմէք իսիշ, բէք ալէա,
պիզ տէ քէնտիսէն միւստէլէ պէք-
լէնէնէրտէն տէկիլիզ, հալ պու չի-
շիմտի պիւլիք պիր եալանըն տա-
հա եւիգիւնէ վուրաճաղըզ, եւ մէրտ
օլուպ սէպաթ իւզրէ սըհէթիլնի
իտտաա իլլէմէլի տըր, վէ եախտ
ալազըլըզ տամալարըն պիր տահա
անընտա թաշըմալը տըր, պու իթի
ուճուն օրթա եէրի օլամաղ:

Թիֆլիստէ Արձագանք իսմինտէ
պիր զազէթա վար իտի, պուշու չը-
գարան զաթ Արեւելքին հէմէֆքեա-
րը, վէ պ. Արմիտըն տա պաշ գա-
փատարը իտի, Կաթողիկոս ինթի-
խապը իլէ, եէթմիշ պին իրալըզ
էպիլիսէ իհտաը եալանըլընը,
պիրիքեա տիւշիւնիպ իճատ վէ նէ-
շիւր իթմիշէր իտի, մէզքիւր զազէ-
թա, Ներսէս սրբազանըն վիֆաթըն-
տան պիր այ գատար սօնրա, Ռու-
սիա հիւքիմէլի թարաֆընտան,
սէքիլ այ միւտտէթ իշին թաթիլ ի-
տիլտի, վէ պու հալտտիս տէ պիր
գաշ տէֆալար Արեւելքտէ եազըլտը,
լաքին պիրիթմիլինիզ, հայլաւ, նա-
սըլ եազըլտը, թաթիլ իտիլմէսինէ
նէ՝ սէպէպ կէօթիլէրիլէք եա-
զըլտըլը: Սէօյլէնէլմ սիգէ, կիւեա,
մէզքիւր զազէթա, Ներսէս սրբա-
զանըն վէֆաթը խապէրինի, պիլիմ
պուրատա եաքաղըմըզ կիպի, սի-
եաշ չիգիլիլէր իշինէ ալարագ եազ-
մըլ օլտուղու իշին թաթիլ իտիլիշ
տիւր տէյի եազըլտը, վէ մէզքիւր
տէվէթ վէ ալէլ խուտուս թիֆլիս
հիւքիմէլի ալէյհիտէ տէ, պիր
թազըմ սիթմէլէր վէ թէշէքիլէր ի-
տիլէրէք եազըլտը:

Պիղ իլը կիւնտէն պուշուն աա եալան

օլմալընը ֆէհմ իթտիք, վէ պազը
տօթիլարա տա սէօլլէտիք իսէ տէ,
եաշ եէրէ պաւմագ մէպէրիմէլէն
օլմալըլընտան, պիր պիւրհան զու-
հուրինէ գատար պէքլէմէքլիկէ,
էմիլ պատիլէթ իգթիպաւընճա մէճ-
պուր օլտուգ, պիր տէ կէշէն շա-
բաթ կիւնքի 1922 Նիւմէրօլու Փունշ
տա, թամ քէշֆիմիլի թատիգ ի-
տիճի օլուպ, վէ քեամիլ պիր գա-
լէմ էաէրի օլմալը տէքրեար պու-
լունան թիֆլիստէն եազըլմըլ պիր
մէքթուպ օգո՝ մանալըմ մը:

Իշիլէ Արեւելքին քէմալի խէճալէթ
վէ ըզպէթիլինի մուճիպ օլմուշ օլան
մէզքիւր մէքթուպու զիլլտէ աշին
նալ ու տէրճ իլլէմիշ օլտուղու մուշ-
տան. տիգաթ իւզրէ օգուսմալընը
րէճա իտէրիլ:

Մէզքիւր մէքթուպ տա աշիքեար
սուրէթտէ կէօթիլիլմէքտէ տըր
քի, Արեւելք օլ պապտէ տախի սըրֆ
եալանը իրթիքեապ իթմիշ տըր,
մէզքիւր զազէթանըն թաթիլինէ սէ-
պէպ ապա օլ եազաղըլ խուտուս օլ-
մանըպ, իլլա Արեւելք կիպի պիր
թազըմ եալանըլարա ճիւրաթ իթմէ-
սի, վէ Լիւմաճին Սինօգու ալէյհի-
տէ նահապգ եէքտէ պէտգէպանըզ-
լարտա պուլունմալը, վէ հաթթա
հիւքիմէլէթ գարըլ իթաթալըլըզ
իթմէսի օլմուշ տուր, եօգսա Ներ-
սէս սրբազանըն վէֆաթը գարա խա-
պէրինի, եալընըզ Արձագանք սի-
եաշ չիգիլի իշինէ ալարագ, իլլա
նէ գատար հայ զազէթալարը վար
խա, անէր տախի ալմըլար իտէ տէ,
քիմէսնէ թարաֆընտան հիշ պիր շէյ
սէօյլէնիլմէլիշ տըր:

Էյ Արեւելք, նէ՝ տէքսին, իշպու-
գուլըլու եալանը տախի զահիլէ
չգարմալըլըզ, Փունշ իլէ Մանգուսէ-
նին հասէտիլիլէրինտէ՝ մի նէշէթ
իթմէքտէ տըր, եօգսա վազիֆէյի
մուգատտէսէլէրինի մի իֆա իլլէմիշ-
լէր տըր:

ՏՓՂԻՍ 21 ԳիւնՅ, 1884.— Ար-
ձագանքի գաղափարն պատճառը
այնպէս մեկնած են տեղւոյդ ազ-
գայնոց, որ իբր Ներսէս պատրիար-
քի մահը գրեթէ թէրթին չորս կող-
մը սե գծելէ. բայց այդ բոլորովին
սուտ է. և ասով ուզեցել են հաս-
կացնել ձեզ որ իբր Արձագանք Ազ-
գի սիրոյն և զներսէս պատրիարք
պատուելուն համար դադարեցուցած
է որպէս զի անով աւելի մեծ ա-
նուն և համակրութիւն ստանայ ա-
նոր խմբագիրը, Իսկական պատճա-
ռը Արձագանքի և2 համարի մէջ
տպուած էջմիածնի Սինոգի և Սար-
գիս վարդապետին համար գրուած
Աղանուրեան ստորագրութեամբ յօդ-
ուածն է: Օրէնքով արգիլուած է
տէրութեան մէջ հաստատութիւն ու-
նեցող և օրէնքով ճանչցուած Ատե-
նատեղոյ (ինչպէս Սինոգին է) մէջ
տեղի ունեցած կարգադրութեանց
վրայ խօսել, անկարգ կամ անխիղճ
ցոյց տալ զայնս ընթերցողաց, այլ
և անդամոց կամ պաշտօնական ան-
ձանց անուաններն պարզ կերպով յի-
շել, ինչպէս արած է Աղանուրեանը
այդ յօդուածին մէջ, Աղանուրեան
ստորագրութիւնը ինքն ըստ ինքեան
կեղծ է. գրողն է Իսկապէս Արապո
անուանէ չարահայտի Ստեփան Ե-
պիսկոպոս Սիթիմալեանը, որը բաց
ի ուրիշ հրաշագործութիւններէ յայտ-
նի է իրեւ հանգուցեալ կաթողի-

կոսին խաբող, արծաթի աստիճան-
(ինքնի) տեղ շարքիքէ՝ անուան-
եալ արծաթ աստիճան կ'ըլլեցնելով
եպիսկոպոս ճեռնագրութեամբ միջոցին,
և որ վախենալով որ չլինի թէ կըր-
կին քննութեամբ Սարգիս վարդա-
պետը արդարանայ և ինքը և իւր
արած չարահայտակ քննութիւնը
խայտառակուին, փութացել է այդ
յօդուածով մտքեր պղտորել: Ար-
ձագանքի խմբագիրն ալ նորան մը-
տերիմ բարեկամը իննելով՝ ուզեցել
նորան ծառայութիւն անել և յօդ-
ուածը անշուշտ տպել, թէ և գրա-
քըննիչը յառաջագոյն զգուշացել է
խմբագրին որպէս զի չի տպէ և բայց
նա դիմադրել է և կոպիտ վարուել
է օրէնքի գէմ, մի ուրիշ նպատակ
ալ ունենալով, այսինքն կործնելով
թէ եթէ տպէ այդ յօդուածը, ու-
րիշ ոչինչ չպիտի լինի իրեն այլ միայն
դատաստանի պիտի կանչեն, հրա-
պարկաւ դատեն, խօսին, գրեն լը-
րագիրները և շատ շատ 50 կամ 100
րուպի սուգանք պիտի առնեն,
բայց իր անունը իբր ասով պիտի
հռչակուի. սակայն միտքը հասկա-
ցիւր են և ութ ամիս ժամանակ սու-
ռուցի մէջ նստեցուցել են. նախա-
բարի հրամանն ալ, սր տպուած է
Ռուս պաշտօնական թերթին մէջ,
պարզ այդ կը ցուցնէ, և ոչ երբէք
Պատրիարքի մահուան համար սե
գիծ գրածին համար կամ կաթողի-
կոսի վրայ չխօսելու համար, զի սեւ
գիծը բոլոր Հայ լրագիրներն ալ գը-
րին այդ առթիւ, և եթէ տէրու-
թիւնը կամէ ար այդպիսի բաներ
աղբիւլ, ինչո՞ւ հապաթ թող տուաւ
որ բոլոր Ռուսոյ Հայոց եկեղեցեաց
մէջ մեծահանգէս հոգեհանգիստ կա-
տարուին, պսակներ խրկուին և այլն
... եթէ Արձագանքի դադարման
պատճառն այդ լինէր, անշուշտ հո-
գեհանգիստներն ալ, մեծ մեծ քա-
րոզներն ալ, ճառերն ալ կարգիլ-
ուէին և պսակ խրկողներն շարաշար
կը պատժուէին. բայց այդպէս բան
եղած չունի, և ինչպէս Փունշի մէջ
շատ գեղեցիկ իմաստասիրել էիք,
տէրութիւնը և այն Ռուսոյ հոգի տէ-
րութիւնը չէր ստորնացնէր իրեն մինչ
այդ աստիճան: Այս ալ պիտի իմա-
նաք որ Աղանուրեանի յօդուածին
մէջ տպուած Մկրտիչ եպիսկոպոսի
իրեւ թէ Սինոգին տուած բողոքը,
բոլորովին գոյութիւն չունեցող բո-
ղոք է, զի նա թէ և Արապոյի դրդ-
մամբ տուած է արդարեւ այդ բո-
ղոքը, բայց յետոյ համոզուած ի-
նեղով ինքն որ իւր ներկայացուցած
բողոքը խղճի և արդարութեան նոյն
իսկ օրինաց ընդդէմ է, եւ առեր
ոչնչացուցեր է, և օրագրութիւնն
ստորագրել է իւր հաւանութիւնը
ևս տալով կրկին քննութեան համար
Սակայն Պոլիսը հեռու է, ինչ որ ալ
գրեն, ամենքն ալ պիտի հաւատան
այդ լաւ գիտեն այդ տեսակ սու-
տեր գրողները, մանաւանդ որ ա-
ղէն շնորհիւ Արեւելքի, Արձագանքի
խմբագրի անունը հռչակուած է այդ
կողմեր իրեւ թուրք ազգասէր,
թէ և նա յաջողութեամբ խաղաց իւր
կամեալին կաթողիկոսական ընտ-
րութեանց ժամանակ, և մինչդեռ
նորա և նորա նմանեաց ազգասիրու-
թեան շնորհիւն է որ մինչեւ այսօր
մեր եկեղեցին անգլուխ անտէր կը
մնայ և անիշխանութիւնը կը տիրա-

պետէ հանգերձ ամենայն կանոնա-
գանցութեամբ և անկարգութեամբ
մանաւանդ Մակար Սրբազանի Լի-
միածնէն հեռանալէն յետոյ, ինչ-
պէս օրինակի համար այս ամոյցը ս-
կիզբները Արապո եպիսկոպոսը, որ
տեղը տարածուող սուտ լուրերու
զխաւոր հեղինակներէն մէկն է,
անցեալները էջմիածնայ պարագի մէջ
վէհարանի դրան առջեւ լաւ մը ծե-
ծեր է Աշտարակեցի Յովհաննէս վար-
դապետին և վեղարք Խաբրուս տակ
տրորել է Թէհրանցի պատուաւոր
մի հիւրի ներկայութեանը, Սինոգա-
կանայ գէմն ալ զանազան հայհո-
եանքներ ըրեր է և այդ բաներու
համար, Սինոգը արդէն վաղուց գիտ-
նալով նորա հոգին. դրաւոր որոշ-
մամբ վճռել է հատանել զնա ի միա-
բանակցութենէ Լիւմաճին և առա-
քել ի վանա Երնջակու ի միաբանակ-
ցութիւն:

Կը լսուի որ Սինոգը Յաննէս է
Սիտէրիսանի Առաջնորդ Գեր. Սու-
քիաս եպիսկոպոսին, որ անձամբ
զնա Բեղրսպուրկ և միջնորդէ տէ-
րութեան առջեւ որպէս զի թողու-
մեր դպրոցները այն դրութեան մէջ
ինչ դրութեան մէջ որ կը գտնուին,
մինչեւ կաթողիկոսի գալը:

Փունշ

ՊԱՆՈ

Ալաֆրանկա յունկար 24 տէ ճիւ-
մաա իրթէսի ազաւմը, Պէյօղլուտա
թէքէ-պաշնտա վազը Միւնիսթա-
լիթէ պազէսի իէթթիթիթիթա, Ա-
լիանս Խարաէլիթ իւնիվէրսէլ նամ
ճէմէյեթի աղիմէ թարաֆընտան
Գալաթատա քիւշատ իտիլիշ օլան
իւնաս վէ զիւքիւր մէքթէպի մէն-
փաթընա օլտուղու, վէ իթալեա
տէվէթի ֆէլիմէսի սէֆիլի գօնթ
Գօրթի հազըլէթլէրի թահթը հիմա-
եէսինտէ պուլունտուղու հալտէ,
սայիր սէնէլէր միսիլու, պու սէնէ
տախի բարէ վէ մասքէ օլարագ պիւ-
եիւք պիր պալօ վիրիլէնէք օլտու-
ղունտան, միլլէթիմիզ գէվաթը մէա-
րիֆրէվէրանընը տախի, իպրագը
համիլլէթ ու սախալլէթէ հիմմէթ-
լէրինի, մէտէլիլլէթ նամընա օլտու-
ղու թագաթիտէ արդու վէ տալլէթ
իտէրիլ:

Մէզքիւր պալօնուն պիլլէթի պիր
լիւրա օլուպ, քէնտիլլէրէ կէօնտէրիլ-
միշ օլան պիլլէթլէրին պէտէլինի իր-
սալէ հիմմէթ իթմէք իսթէնէն զաթ-
լարըն, Գալաթատա վազը միւսիւ
Գամօնտօ վէ գուլմանհաւը տպէ
օտաւընա կէօնտէրմէքիլիկէ հիմմէթ-
լէրի, գօմիլլէթ թարաֆընտան իիւ-
թար վէ ընճա օլունմուշ տուր:

Մէզքիւր ճէմիլլէթի աղիմէ թա-
րաֆընտան վիրիլմէքտէ օլան պալօ-
լարըն բէք Նիգամընտա օլուպ, վէ
սայիր պալօլարա նիսպէթլէ բէք պիւ-
լիւք պիր ֆարգ պուլունմալընը չօդ-
լար իթիլիլլէթ իթմիլլէր տըր:

Սայիր տէֆա օլտուղու կիպի, պու
տէֆա տախի, էօյլէ օլուր օլմագ նա-
մուլու նամուսուրգ ֆաթիլեա իշէրի
գապուլ օլունմանսօղընտան, մա-
հէլլի մախսուտա, եիւզլէրի գալալը
օլան գըզ վէ գատընլարըն մասքէ-
լէրի ալըլարագ թէֆթիլ իտիլլէնէկի,
պալօ պիլլէթիտէ խասսէթէն իշար
օլունմուշ տուր:

